

6. Козак, Н. Как реализовать бенчмаркингвый проект в вашей компании [Электронный ресурс] / Н. Козак. – Режим доступа : <<http://www.devbusiness.ru>>.

7. Маслов, Д. В. Бенчмаркинг – выгодно ли учиться у других? [Электронный ресурс] / Д. В. Маслов, Э. А. Белокоровин. – Режим доступа : <<http://www.cfin.ru>>.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.
© Н.С. Краснокутська, 2011.

УДК 336.201.2:658.114

Н.О. Власова, канд. екон. наук, проф.

П.В. Смірнова, канд. екон. наук, доц.

ОЦІНКА МАЙБУТНЬОЇ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

Обгрунтовано методику прогнозування оцінки майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі з урахуванням цілей і завдань розвитку підприємства.

Обоснована методика прогнозування оцінки майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємств розничної торгівлі з урахуванням цілей і завдань розвитку підприємства.

Grounded method of prognostication estimation of future liquidity and solvency of enterprises of retail business taking into account aims and tasks development of enterprise.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Обмеженість оцінок ліквідності та платоспроможності підприємства на основі фінансових звітів за минулий і поточний періоди зумовлена тим, що вони засновані на визначенні поточних зобов'язань і фактичній наявності ресурсів, що їх забезпечують. Такий підхід є одностороннім, оскільки підприємства продовжують функціонувати і в майбутньому, а їх фінансові перспективи цікавлять не лише власників і менеджерів, але й кредиторів, інвесторів та інших контрагентів. Останнім необхідно ухвалювати рішення щодо співпраці з підприємством у майбутньому, що зумовлює високу значимість прогнозних оцінок ліквідності та платоспроможності. Актуальними є ці оцінки і для керівництва підприємства, оскільки вони знижують рівень невизначеності під час обґрунтування економічних рішень, орієнтованих на майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінки фінансового стану підприємств розглянуто в працях вітчизняних [1-6]

та зарубіжних учених [7], у яких, в основному, окремо досліджено ті чи інші аспекти аналізу майбутньої ліквідності та платоспроможності, що базуються на інформації офіційних форм фінансової звітності. Проте не розглядаються питання прогнозування ліквідності та платоспроможності саме підприємств роздрібною торгівлі.

Мета та завдання статті. У зв'язку з вищезазначеним, метою статті є обґрунтування методики оцінки майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібною торгівлі на основі прогнозування основних статей фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дана публікація є логічним продовженням досліджень у напрямі прогнозування фінансового стану підприємств роздрібною торгівлі на основі офіційних форм фінансової звітності. Майбутню (очікувану) ліквідність можна оцінити за допомогою прогнозу «Балансу» і «Звіту про фінансові результати», а «Звіт про рух грошових коштів» дозволяє наочно оцінити майбутню платоспроможність. Для оцінки ймовірного рівня платоспроможності підприємств торгівлі на більш тривалу перспективу слід застосовувати динамічні моделі щодо залучення прогнозної форми звітності про рух грошових коштів, які базуються на урахуванні змін за основними статтями бухгалтерського балансу та формуванні чистого доходу і чистих грошових потоків у наслідок операційної, фінансової й інвестиційної діяльності. Непрямий підхід щодо оцінки грошових потоків, який було покладено у цю форму звітності в Україні, визначає технологію розробки прогнозів.

Грошові засоби є більш ліквідною формою активів і всі рішення про інвестиції або поточні витрати не можуть бути здійснені без їх наявності. Відомо, що кошти самі собою не є носіями прибутку та мають властивість втрачати свою купівельну спроможність в умовах інфляції. Проте, не дивлячись на це, наявність коштів знижує рівень ризику втрати платоспроможності та забезпечує високий рівень ліквідності активів. Укладання коштів у різні види активів і витрати підприємства також пов'язані з певними ризиками неповернення їх у більш ліквідну форму чи взагалі з утратами. У зв'язку з цим ліквідність підприємства в найближчій перспективі та платоспроможність у довгостроковому періоді залежать від того, як реалізуються такі вкладення та витрати.

Для всіх видів діяльності торговельного підприємства характерним є взаємозв'язок надходжень і витрат грошових засобів. Основним реальним джерелом надходження є реалізація товарів і послуг за готівку та в кредит, при цьому чистий прибуток збільшує надходження ліквідних засобів або у формі коштів, або у формі дебіторської заборгованості. Чим більший чистий прибуток, тим більше цих засобів. Сприяє їх збільшенню і реалізована амортизація основних фондів. Загальна сума надходження коштів визначається

також здатністю керівництва підприємства залучати як додатковий власний капітал, так і кредити різної форми. Формування «вільних коштів», а саме вони визначають платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді, залежить також від ступеня свободи підприємства щодо можливостей використання надходжень на покриття витрат, погашення боргів, здійснення короткострокових і довгострокових інвестицій, накопичення та споживання тощо. Відповідно до діючих стандартів бухгалтерського обліку, деякі грошові виплати не відображаються в активах і відносяться до періодичних, наприклад: витрати на навчання персоналу, на стимулювання збуту, на рекламу й ін. Проте, ці витрати впливають на майбутні обсяги продажу, зниження витрат, що слід урахувувати під час прогнозування майбутніх грошових потоків.

За більш довгострокових оцінок основну увагу слід зосередити на прогнозуванні чистого доходу, грошових потоків у результаті основної, інвестиційної й фінансової діяльності. Такий підхід передбачає використання непрямої форми звіту про рух грошових коштів, яка об'єднує зміни, передбачені як у бухгалтерському балансі, так і в звіті про фінансові результати [1-5]. Укрупнено основні залежності мають наступний вигляд:

$$\left\{ \begin{array}{l} \Gamma З_k = \Gamma З_p \pm \text{ЧГП} \\ \text{ЧГП} = \text{ЧГП}_o \pm \text{ЧГП}_ф \pm \text{ЧГП}_i \\ \text{ЧГП}_o = \text{ЧП} + \text{Ам} \pm \Delta(\text{TЗ} + \text{ДЗ}) \pm \Delta\text{ПЗ}, \\ \text{ЧГП}_i = \pm \Delta\text{НА} + \text{Ам} \\ \text{ЧПД}_ф = \pm \Delta\text{ВКз} \pm \Delta\text{ДО} \pm \text{Дв}, \end{array} \right. \quad (1)$$

де $\Gamma З_k$ і $\Gamma З_p$ – кошти на кінець і початок періоду;

ЧГП – чистий грошовий потік за період;

ЧГП_o , $\text{ЧГП}_ф$, ЧГП_i – чисті грошові потоки відповідно до видів діяльності;

ЧП – чистий прибуток;

Ам – амортизація;

$\Delta\text{TЗ}$, $\Delta\text{ДЗ}$, $\Delta\text{ПЗ}$, $\Delta\text{НА}$, $\Delta\text{ВКз}$, $\Delta\text{ДО}$ – приріст за період товарних запасів, дебіторської заборгованості, поточних зобов'язань, необоротних активів, додаткового власного капіталу за рахунок зовнішніх джерел, довгострокових зобов'язань;

Дв – дивіденди, відрахування прибутку на споживання.

Як зазначають багато фінансових аналітиків [6; 7], для отримання більш повної картини про ймовірні напрями розвитку підприємства в перспективі, аналіз необхідно здійснювати за декілька років (5–10). Це дозволяє оцінити стан і можливості досягнення стратегічних цілей і виконання планових завдань, які розраховані на тривалу перспективу, а саме: розширення та диверсифікація видів

діяльності; збільшення робочого капіталу; фінансування діяльності як за рахунок залучення короткострокових і довгострокових позик, так і за рахунок збільшення власного капіталу та ін. Крім того, можна оцінити якість рішень, що приймаються керівництвом підприємства, їх реакцію на зміну економічних умов, а також вивчити сприятливі й несприятливі умови зовнішнього середовища.

Проте, в умовах високого рівня невизначеності й мінливості зовнішнього середовища, які властиві для сучасного стану економіки України, з одного боку, і особливостей функціонування підприємств роздрібної торгівлі на споживчому ринку, з іншого, розробка прогнозів на тривалий період мало реалістична. Ми вважаємо, що прогноз коштів слід здійснювати на період не більше ніж на 2–3 роки, максимум – 5 років.

У зв'язку з тим, що господарським операціям властива спадкоємність, під час аналізу фінансової звітності більш важливим моментом є розгляд даних за останні роки, які відображають найбільш свіжий досвід роботи підприємства.

Не дивлячись на те, що різноманітність умов господарювання підприємств не дозволяє запропонувати єдиної методики аналізу звіту про рух грошових коштів, проте для цілей прогнозування можна дати декілька узагальнень, які можуть бути покладені в основу такого аналізу.

Перш за все, слід оцінити головні джерела коштів і напрями їх використання за декілька років. При цьому необхідно відповісти на низку більш важливих запитань, а саме:

- за яким напрямом здійснюється рух основних засобів, як нараховується їх знос і наскільки підприємство здатне профінансувати їх зміну за рахунок накопичених коштів;
- як фінансується розширення обсягів діяльності;
- яким чином підприємство залежить від фінансування за рахунок зовнішніх джерел, які джерела найчастіше залучаються;
- яких цілей досягає дивідендна та реінвестиційна політика та які їх потреби в коштах;
- яка величина і структура джерел надходження коштів за всіма видами діяльності підприємства, стабільність і надійність таких надходжень та їх розподіл;
- якої політики дотримується у сфері формування залишку коштів: агресивної, помірної чи консервативної.

Прогноз потреби в коштах оцінюється на основі проєктованих змін необоротних і оборотних активів, необхідності відшкодування кредитів, термін сплати яких наступить у майбутньому періоді, виконання зобов'язань за виплатою дивідендів.

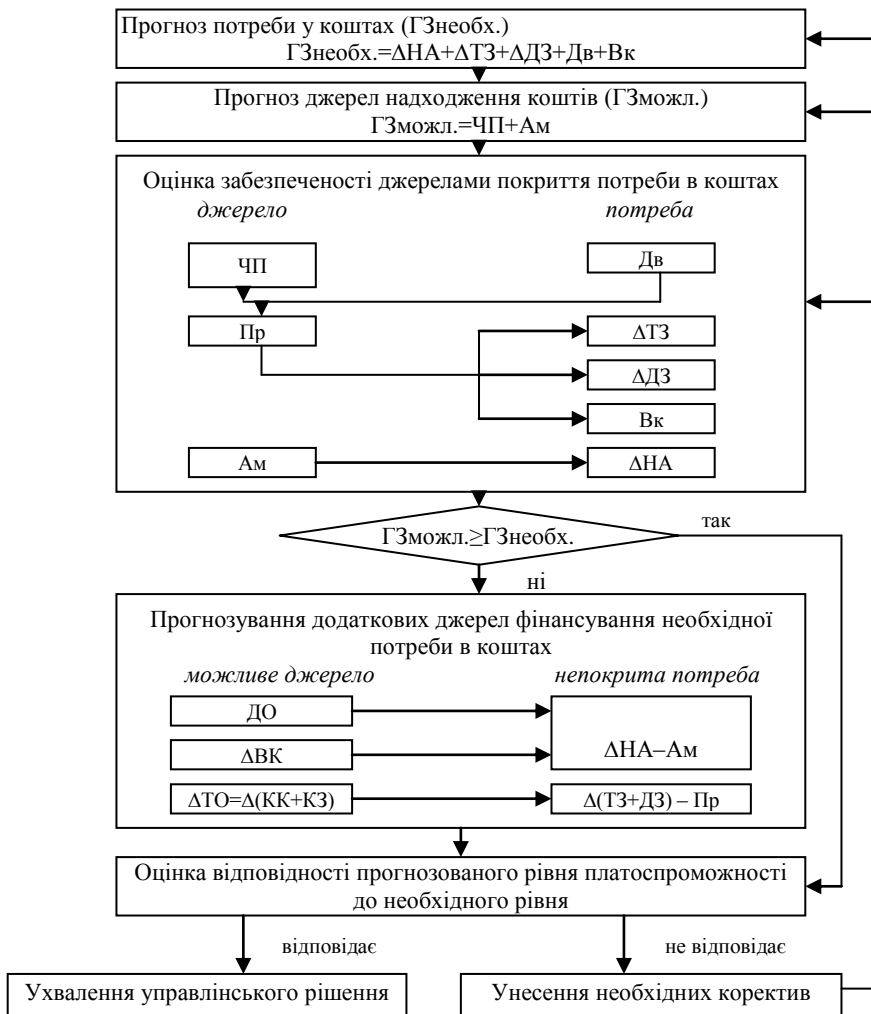


Рисунок – Методика оцінки майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібною торгівлі на основі прогнозування основних статей фінансової звітності: ГЗ необх., ГЗ можл. – необхідний і можливий розмір грошових засобів; Пр – розмір реінвестованого прибутку; Вк – виплати щодо погашення кредитів

Прогноз джерел надходження коштів починається з прогнозу величини чистого прибутку, амортизаційних відрахувань. Якщо цих джерел не вистачає, то далі для забезпечення приросту товарних запасів і дебіторської заборгованості прогнозується необхідний приріст поточних зобов'язань. Для приросту необоротних активів можуть знадобитися можливості додаткового залучення власного капіталу за рахунок випуску акцій, приросту пайових внесків і за необхідності для реалізації довгострокових проєктів залучення довгострокових зобов'язань.

На останньому етапі оцінюється відповідність показників платоспроможності бажаному рівню і за необхідності вносяться корективи до попередніх етапів розрахунків.

Слід звернути увагу, що прогнози на основі «Звіту про рух грошових коштів», припускають комбінований за методами прогнозування, комплексний за врахуванням взаємозв'язків і укрупнений за ступенем узагальнення статей форм фінансової звітності підхід. Він об'єднує прогнози агрегованих однорідних елементів бухгалтерського балансу та основних аналітичних статей звіту про фінансові результати (ф.1). Основою групування статей активу балансу є їх ліквідність та матеріально-речовий склад, для пасиву – віднесення до власних і позикових, зовнішніх і внутрішніх джерел формування майна, а також терміновість повернення позикового капіталу. У розрахунках використовуються балансові рівняння зростаючих змін основних груп активів і відповідних до них пасивів. Прогноз звіту про фінансові результати може бути зведений лише до розрахунків початкового чинника – виручки від реалізації та результативного показника – чистого прибутку. Технологію таких розрахунків наведено на рис.

Висновки. Спираючись на існуючі методичні підходи до планування й прогнозування фінансових звітів обґрунтовано методику прогнозування оцінки майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібною торгівлі з урахуванням цілей і завдань розвитку підприємства.

Список літератури

1. Бочаров, В. В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций [Текст] / В. В. Бочаров. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 144 с.
2. Мельник, О. Г. Моделі взаємозв'язків між фінансовими індикаторами діяльності підприємницьких структур [Текст] / О. Г. Мельник // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 98–103.

3. Оліфірова, Ю. О. Бюджетування грошових коштів у системі управління підприємством [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 : 21.11.01 / Ю. О. Оліфірова. – Донецьк, 2006. – 198 с.

4. Андрієць, В. С. Структурно-логічна схема оптимізації грошових потоків торговельних підприємств [Текст] / В. С. Андрієць // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. – №07. – С. 3–6.

5. Бочаров, В. В. Коммерческое бюджетирование: финансовые ресурсы; системы управления финансами, виды бюджетов [Текст] / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2003. – 368 с.

6. Кизим, Н. А. Оценка и прогнозирование неплатежеспособности предприятий [Текст] : монография / Н. А. Кизим, И. С. Благун, Ю. С. Копчак. – Х. : ИНЖЭК, 2004. – 143 с.

7. Бернстайн, Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация [Текст] / Л. А. Бернстайн ; пер. с англ. О. В. Скачкова, И. Э. Дымова. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 624 с.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© Н.О. Власова, П.В. Смірнова, 2011.

УДК 658.29

Ю.Є. Чирва, канд. екон. наук (*АВВ МВСУ, Харків*)

Р.М. Бугріменко, канд. екон. наук (*ХДУХТ, Харків*)

ОРГАНІЗАЦІЯ В ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ РІЗНИХ ШКІЛ УПРАВЛІННЯ ТА СУЧАСНОМУ РОЗУМІННІ

Розглянуто сутність, призначення та особливості управління організацією в інтерпретаціях різних шкіл управління, визначено взаємозв'язок із сьогоденням, розкрито постулати сучасної концепції управління організацією.

Рассмотрена сущность, назначение и особенности управления организацией в интерпретациях разных школ управления, определена взаимосвязь с настоящим, раскрыты постулаты современной концепции управления организацией.

Essence, setting and features of management organization in interpretations of different schools of management, is considered, intercommunication is certain with today, the postulates of modern conception of management organization are exposed.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основою функціонування та розвитку будь-якої економіки є організація, в якій переплітаються й уживаються інтереси особистості й груп, стимули й